

- A. Deze nota is in overleg met de volgende disciplines geconcipieerd:
- B. Er is wel overeenstemming
- C. Dit voorstel is besproken met Wethouder G. van Grootheest tijdens het regulier po van 16 juni j.l.

KORTE INHOUD (GELIJKDUIDEND AAN VOORBLAD)

Deelname Wethouder G. van Grootheest aan Studiereis Fysieke Pijl naar Berlijn 1-3 oktober 2014

---

1. Aanleiding.

De fysieke pijler van Stedennetwerk G32 organiseert samen met de bestuurlijke werkgroep Omgevingswet op 1 t/m 3 oktober een studiereis naar Berlijn

Voor deze reis worden naast de bestuurders van de fysieke pijler, alle wethouders RO en milieu van de G32-steden van harte uitgenodigd. Daarnaast zijn ook vertegenwoordigers van het ministerie van I&M, het ministerie van BZK en de VNG gevraagd deel te nemen.

Gezien de impact die de nieuwe omgevingswet op de werkwijze van gemeenten gaat hebben, is gekozen voor een studiereis waarin de omgevingswet centraal staat. Gekozen is voor Berlijn, omdat Duitsland al verder is in de uitwerking van een integraal wetgevingstraject en in Berlijn tal van interessante, aansprekende voorbeelden te vinden zijn.

Voorgesteld wordt de portefeuillehouder, wethouder G. van Grootheest opdracht te geven deel te nemen aan deze studiereis.

2. Relatie met bestaand beleid.

De komende jaren worden tal van wetten geïntegreerd tot een Omgevingswet. Dit zal een grote impact hebben op de gemeentelijke organisaties. Gekozen is voor een studiereis waarin de omgevingswet Centraal staat. Omdat Duitsland al verder is in de uitwerking van een integraal wetgevingstraject en in Berlijn tal van interessante, aansprekende voorbeelden te vinden zijn is door de fysieke pijler van Stedennetwerk G32 gekozen voor een studiereis naar Berlijn.

3. Gewenst beleid en mogelijke opties.

Het wordt van belang geacht kennis te nemen van de aanpak in Berlijn en ervaringen en kennis uit te wisselen met de aanwezige deelnemers.

4. Duurzaamheid en gezondheid.

n.v.t.

5. Personeel & Organisatie.

n.v.t.

6. Informatie en automatisering.

n.v.t.

7. (Duurzame) aanbestedingen.

n.v.t.

8. Beheersparagraaf IBOR.

n.v.t.

9. Financiën

De kosten ad. € 995,-- worden gedekt uit het reguliere werkbudget van de Sector Ruimte

10. Voorstel.

Wethouder G. van Grootheest opdracht te geven deel te nemen aan de driedaagse Studiereis Fysieke Pijler van Stedennetwerk G 32 op 1-3 oktober 2014 naar Berlijn.

11. Vervolg / Planning.

n.v.t.

Programma Studiereis – Berlijn – G32
 1 – 3 oktober 2014
 Wijzigingen voorbehouden

Datum & Tijd	Programma
1 okt '14	
10.30 – 14.00 uur	<p>Verzamelen vliegveld 10.30 u.</p> <p>Vertrek Schiphol om 12.30 uur – aankomst Berlijn Tegel om 13.45 uur</p> <p>Op dat moment gaat er ook een vliegtuig vanuit Eindhoven, handig voor de mensen uit het Zuiden des lands.</p> <p>vertrek Eindhoven om 12.45 uur – aankomst Berlijn Tegel om 14.00 uur</p>
15.30 uur	<p>Bezoek aan 'stadsmaquette' Berlijn. Wat is het ruimtelijk beleid van Berlijn? Wat zijn de vernieuwende oplossingen?</p> <p>Ontvangst door Andreas Schwager, hoofd vd afdeling Stadsontwikkeling van Berlijn.</p> <p><i>(Koffers worden ondertussen naar het hotel gebracht, waar ook alvast wordt ingecheckt. Sleutels worden tijdens diner uitgedeeld.)</i></p>
Ong. 17.30 uur	<p>Ontvangst door de Nederlandse ambassadeur die de groep welkom heet en inleidt in Berlijn. Met aanvullend een discussie over de vraag hoe Nederlandse G32-gemeenten kunnen profiteren van Duitsland.</p>
19.00 uur	Borrelen
20.00 uur	Diner am Holzmarkt
20.15 uur	<p>In Berlijn wordt nagedacht en geknutseld aan de toekomst. En omdat de stad zo failliet is als een stad maar zijn, is daarbij een grote rol weggelegd voor burgerinitiatieven. Een mooi voorbeeld daarvan is het Holzmarkt-gebied aan de Spree. Daar is de Genossenschaft für urbane Kreativität (GuK) actief. Een bedrijf, dat met coöperatie als rechtsvorm, nieuwe vormen van gebiedsontwikkeling als businessmodel hanteert. Dat doet de GuK met succes. Eerst tot afschuif van de lokale bestuurders, nu met volle instemming. Wij leren van de mensen van de GuK hoe zij te werk gaan in Berlijn. Waar ze tegenaan liepen, welke fouten ze maakten en hoe wij die kunnen voorkomen. Maar we spreken ook met de bestuurders.</p> <p>Tijdens het diner maken we niet alleen kennis met GuK, maar vooral met haar partners en ervaren we het leven op de Holzmarkt.</p>
	Terug naar het hotel en daarna vrij programma.
2 okt '14	
7.00 uur	<p>Voor de liefhebber: hardlopen door hartje Berlijn.</p> <p>Voor de hardlopers onder de deelnemers wordt een mooi parcours uitgezet door Tiergarten, langs de Reichstag en onder de Brandenburger Tor.</p>
9.00 uur	Verzamelen in de lobby van het hotel
9.30 uur	<p>Bezoek aan het Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Bau und Reaktorsicherheit (BMUB), waar we de vraag hebben neergelegd hoe zij de problematiek achter de omgevingswet hebben geregeld.</p> <p>De Duitsers kiezen voor een andere oplossing dan wij. Welke is dat? En wat kunnen wij leren van hun overwegingen?</p>
11.30 uur	<p>Op 25 mei werd via een referendum een streep gezet door de plannen die de gemeente Berlijn had met het voormalige vliegveld Tempelhof.</p>

	<p>Het is het verhaal van David tegen Goliath, waarin een burgerbeweging bestaande uit vrijwilligers zonder noemenswaardig budget won van de gemeente Berlijn.</p> <p>Dat verhaal heeft twee kanten.</p> <p>De eerste kant is het verhaal van de gemeente die heeft verloren.</p> <p>Wat waren haar plannen met Tempelhof? En hoe gaat ze nu gehoor geven aan het referendum. En waar is het fout gegaan? Waarom onderschatte de gemeente zo sterk de kracht van de tegenbeweging?</p>
12.15	Lunch
13.45	<p>Het tweede verhaal is dat van de winnaars. 739124 Berlijners stemden voor het open houden van het Tempelhofer Feld.</p> <p>De organisatie '100% Tempelhofer Feld' vertelt hoe hen is gelukt zoveel mensen te mobiliseren en hoe ze terug op het referendum. Maar ook gaan ze in op de vraag wat ze nu gaan doen. Wat zijn hun volgende stappen? Zijn ze bang dat de gemeente over pakweg 10 jaar met een nieuw plan komt om Tempelhof vol te bouwen? En hoe willen ze dat voorkomen?</p>
14.30	Per bus naar Luchthaven Berlin Brandenburg
15.30 uur	<p>De oplevering van luchthaven Berlin Brandenburg is ondertussen een aantal keer uitgesteld. De gloednieuwe luchthaven airport voor de hoofdstad moet de vliegveldjes Tegel en Schönefeld en het inmiddels gesloten Tempelhof vervangen, maar is het lachertje van Duitsland geworden.</p> <p>Twee weken voor de officiële opening in 2011, tijdens een van de laatste inspecties kwamen namelijk tal van veiligheidsproblemen aan het licht, die de oplevering jarenlang vertraagden.</p> <p>Op dit moment wordt er geen nieuwe opleverdatum meer gecommuniceerd (maar volgens de wandelgangen is het op zijn vroegst in 2016) en kost de luchthaven 21 miljoen euro per maand aan onderhoudskosten, nog los van alle extra kosten door de herstelwerkzaamheden.</p> <p>Wij worden rondgeleid over de luchthaven en krijgen uitleg over de plannen en de (politieke) gevolgen van het uitstel.</p>
17.30 uur	Terug naar het hotel
20.00 uur	Diner
	's Avonds vrij programma
3 okt '14	Dag van de Duitse eenheid
9.00 uur	<p>Berlijn is de niet alleen de hoofdstad van Duitsland, maar ook van het Europa van de 20^e eeuw. Bij alle belangrijke historische gebeurtenissen speelde de stad een hoofdrol.</p> <p>We lopen vanuit ons hotel naar de Straße des 17. Juni waar de festiviteiten plaatsvinden.</p>
10.00 uur	<p>Van daaruit organiseren we drie excursies die te maken hebben met de Duitse geschiedenis.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Wandeling en ov-tocht langs een aantal plekken waar de muur stond. Hoe heeft de stad zich daar ontwikkeld? 2) Bezoek aan het Joods-historisch Museum. Het museum is een ontwerp van architect Daniel Libeskind en is uitgegroeid tot een van de iconen van Berlijn. 3) Gentrification in de praktijk: Wandeltocht door Prenzlauer Berg. De wijk was ooit de gedoogzone voor alternatieven in de DDR, werd een hippe hotspot rond de eeuwwisseling en is nu het domein van hipsters met Bugaboos.
12.00 uur	Vertrek vanuit het hotel richting vliegveld
12.30 – 16.05 uur	<p>Verzamelen vliegveld Berlijn Tegel: 12.30 uur.</p> <p>Vertrek Berlijn Tegel om 14.30 uur – aankomst Schiphol 15.50 uur</p> <p>Vertrek Berlijn Tegel om 14.45 uur – aankomst Eindhoven om 16.05 uur</p>

